

Het pleidooi

Herman Caeyers

© 2023 Herman Caeyers / Uitgeverij U2pi

Titel: Het pleidooi

Auteur: Herman Caeyers

Omslagontwerp: Jeroen van der Starre

Schilderij omslag: Michael Hafftko, 'Man Sitting', 1982

Tekeningen: Herman Caeyers

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: Jouwboekdrukkerij.nl

ISBN: 978 94 9329 950 4

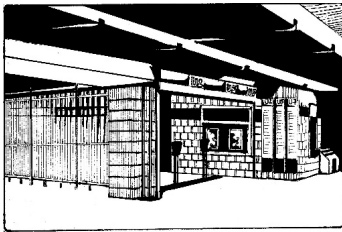
NUR: 300 - 918

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Proloog

Bevrediging en geluk heb ik nooit als doel op zichzelf beschouwd; die zedelijke grondslag is ook het ideaal van de varkens. De idealen die mij bezielden en mij steeds weer opgewektheid en moed schonken om verder te leven waren goedheid, schoonheid en waarheid. Zonder het gevoel dat ik het eens ben met gelijkgezinden, zonder te werken voor iets dat boven mijzelf uitgaat, zonder het eeuwig onbereikbare op het terrein van de kunst en van het wetenschappelijk onderzoek zou het leven geen inhoud voor mij hebben gehad. Reeds sinds mijn jeugd heb ik verachting gekoesterd voor de banale doelstellingen van vele mensen: bezit, uiterlijk succes en luxe.

Albert Einstein

De trein houdt halt in Innsbrucker Ring. De volgende halte is Ostbahnhof waar Marten moet overstappen naar de S-bahn Linie S8 die hem naar de luchthaven van München zal brengen. Hij is opgestapt in Neuperlach Süd, waar Siemens AG vlakbij een zeer grote vestiging heeft. Dit is de tiende halte van de S-bahn Linie S7, bij de studiedienst van het MVV, het Münchner Verkehrs- und Tarifverbund, ook wel eens de Heaviside-halte genoemd, dit omdat de uitgetekende statistieken van de bezettingsgraad van de wagons de vorm vertonen van de ‘Heaviside functie’. Dit wil zeggen dat de bezettingsgraad constant op nul – zijnde leeg – blijft om dan in het singuliere punt Neuperlach Süd abrupt als een kwantumsprong over te springen op honderd procent – zijnde vol. Marten heeft de zitplaats van een uitstappende reiziger ingenomen en zijn lederen draagzak en zijn boekentas voor zich op de grond gezet. Het grote pak dat hij niet in zijn bagage kwijt kon houdt hij op zijn knieën.

Er is een klein oponthoud dat nog eventjes kan duren. De deuren van de trein blijven ondertussen open. Marten kijkt door het raam naar de krioelende menigte die als een mierenhoop door elkaar beweegt. Op een grote affiche prijkt de kop van Sergiu Celibidache. Eind januari zal deze in het Gasteig de Münchener Symfoniker dirigeren in de tweede symfonie van

Brahms en het vijfde pianoconcerto van Beethoven met Murray Perahia aan het klavier. Jammer dat hij dit niet meer zal bijwonen.

Het is de laatste keer dat hij dit traject aflegt. Hij heeft zijn contract met Siemens Duitsland opgezegd. Het was een plotse beslissing, maar hij is opgelucht dat hij ze genomen heeft.

1. De gezant

Siemens België had een monstercontract afgesloten met de RTT, de Regie van Telegrafie en Telefoon, voor de levering van communicatiesystemen. Het had daarbij aan de Belgische overheid de belofte gedaan om als compensatie onderzoeksactiviteiten in België op te starten. Onderzoek en ontwikkeling gebeurde bij Siemens enkel in het moederbedrijf omdat ze daar van mening waren dat dit alleen maar door Duitsers en in Duitsland kon gedaan worden. Aangezien ze niet wilden afwijken van deze regel was het lang zoeken geweest om een project te vinden dat alleen maar door Belgen en in België kon worden verricht. De ontwikkeling van het taalpaar Nederlands-Frans voor hun automatisch vertaalsysteem METAL bleek een aanvaardbare uitweg te bieden. Vermits Siemens België een loutere verkooporganisatie was, zou dit in samenwerking gebeuren met de universiteiten, met de bijkomende verplichting en moeilijkheid dat beide landsdelen moesten vertegenwoordigd zijn, de Belgische draak met zeven koppen.

Siemens Duitsland was tevreden met de oplossing maar wilde er toch over waken dat de kwaliteit van het product zijn naam en faam niet zou schaden. Voor de Duitsers was het Belgische project een blok aan het been dat ze door – het mag worden gezegd – het ondoorgrondelijke politieke, economische labyrint dat België heet op hun bord hadden gekregen. Ze zagen zich in München genoodzaakt een contactpersoon aan te duiden die de werkzaamheden in de buitenlandse kolonie diende op te volgen en die antwoorden zou kunnen geven op eventuele vragen. Deze persoon zou behalve zijn functie als contactpersoon nog een bijkomende opdracht meekrijgen: hij moest toezien op de kwaliteit van het geleverde werk omdat de resultaten hiervan mogelijk in een Siemens-product zouden kunnen terechtkomen, dat nu eenmaal ontegensprekelijk een waarborg moest zijn voor kwaliteit. In Amerika werd zo iemand een ‘Quality Controller’ genoemd, een titel die in Duitsland niet courant was omdat zo’n persoon niet nodig was: in Duitsland werd enkel kwaliteit geleverd. Men zou bij wijze van spreken kunnen zeggen dat ze voor de contactpersoon een nieuwe functiebeschrijving hebben moeten bedenken. Die persoon werd uiteindelijk gevonden.

Zijn naam was Bertrand Mignon. Bertrand kwam uit de Elzas waar hij opgroeide tussen de Pinot Gris en de Pinot Noir, waar ’s zondags Choucroute

Garnie wordt opgediend, rijkelijk overgoten met een aromatische Gewürztraminer. Op zijn achttiende trok hij naar het verre Metz om er taalwetenschappen te studeren aan de universiteit van deze stad. Het was daar dat hij het snorretje onder zijn neus kweekte dat hem het zichtbare bewijs van volwassenheid zou leveren. In de zomer van zijn afstuderen was hem bij het lezen van de *DNA, Dernières Nouvelles d'Alsace*, een advertentie in het oog gevallen – advertenties leest men niet – geplaatst door de marketingafdeling van het machtige concern Siemens AG, waarin werd gehengeld naar een werkkraacht met een diploma Taalwetenschappen. Deze zeer ongewone actie – het concern heeft normaliter niets te zoeken in deze mooie, rurale, pittoreske streek – was ingegeven door de ‘Nood-breekt-wet-uitzondering’. Aan taalwetenschappers in München geen gebrek, maar in de hele zuidelijke streek van het land was er niemand, maar werkelijk niemand te vinden die enig inzicht had in de Franse taal. Bertrand geloofde niet wat hij zag! Het hoogste doel dat hij had gedacht met zijn diploma te kunnen bereiken was leraar worden aan de middelbare school Lycée Saint André, in de Rue Rapp 19 te Colmar. De toevalligheid van het samengaan van deze vacature met zijn toevallige blik op deze toevallig omgeslagen bladzijde sloeg bij hem in als een bliksemschicht. Zou dit een teken zijn? Zou dit betekenen dat hij een uitverkorene des volks was? Was dit een signaal uit de hemel? Betekende dit dat hij moest ingaan op deze advertentie? Hij zou het minstens in overweging nemen: aan God zegt men niet onmiddellijk nee. De volgende dagen waren een hel. München lag aan de andere kant van de wereld en er werd een andere taal, het Bayrisch, gesproken. Hij zag zichzelf al in die belachelijke ‘Lederhose’, met lompe bergschoenen en een hoed op zijn kop met een wapperende kwast van gemshaar. De gedachte dat hij na het werk met de collega’s aan lange tafels zou aanschuiven in een ‘Biergarten’, met grote kannen witbier, met borden torenhoog gevuld met worsten gemaakt van fijn gemalen kalfs- en varkensvlees op smaak gebracht met peterselie, citroen, ui, peper en nootmuskaat, met ‘Semmelknödeln’ en niet te vergeten de niet te weigeren klad mosterd, deed hem huiveren. Bovendien had hij zijn zieke moeder beloofd om na vier jaar afwezigheid wegens studieverblijf in Metz bij haar te blijven om haar te verzorgen, een taak die hij van zijn oudere zus met trouwplannen zou overnemen. Daartegenover stond de bevestiging als wetenschapper in de taalkunde, die hij niet zou krijgen van de leerlingen op het lyceum, omdat van hem dan enkel zou worden verwacht zijn opgedane kennis, en dan nog maar een klein

stukje ervan, over te brengen. Hij ging ervan uit dat zijn salaris, alhoewel niet vermeld in de advertentie, aanzienlijk hoger zou zijn en dat dit wellicht alleen nog kon stijgen zodat hij, zoals het nu eenmaal gaat, automatisch ook zou stijgen op de maatschappelijke ladder. In de advertentie stond vermeld dat hij zou meewerken aan de ontwikkeling van een ‘vertaalmachine’. Het woord was hem totaal vreemd en hij wist zelfs niet dat daaraan gewerkt werd. Het woord was nooit gevallen tijdens de colleges taalkunde in Metz waar emmers vol termen als fonologie, morfologie, semantiek, pragmatiek, fonetiek en ga zo maar verder, naar je hoofd werden geslingerd. Hoe was dit te verklaren? Er was ook de twijfel of hij, gezien deze grote lacune in zijn opleiding, wel de nodige kennis had om aan zulk groots project mee te werken want hij wist dat het zich eigen maken van de kunst van vertalen een tijdrovende, moeilijke karwei was, en hij had geen enkel idee waar te beginnen om een hersenloos ding als een computer, want dat was het, aan de praat, laat staan aan het vertalen te krijgen. Hij besloot niet over één nacht ijs te gaan maar noteerde alvast de uiterste dag van indiening met rode balpen in zijn agenda. Hij zou zelfs wachten tot de laatste dag om zijn beslissing te nemen om er zeker van te zijn dat deze niet overhaast genomen zou zijn.

26 augustus naderde met een snelheid die hij in zijn leven nog nooit had ervaren. Alleen de traagheid van de tijd was ooit tot hem doorgedrongen. Hij was tien toen zijn moeder hem vertelde dat hij een broertje ging krijgen. Waar hij altijd stiekem op had gehoopt werd werkelijkheid. Hij had tot dan enkel een iets oudere zus, met wie hij in totale harmonie was opgegroeid. Hij herinnerde zich geen enkel moment van wrevel of onmin. Integendeel, de vele momenten samen verstevigden hun gevoel van samenhang. Maar toch had hij zo graag dat broertje gehad dat op hem leek, waarmee hij kon voetballen want dat interesseerde zijn zus niet, en waarvoor hij kon optreden als oudere broer, alleen dat al. Hij kon niet wachten tot het er was! Tussen de openbaring van de komst en de eigenlijke geboorte verliepen zes maanden. Een inschatting van de tijd bekomt men enkel door ervaring: hoe jonger men is hoe slechter het inschattingsvermogen. Voor Bertrand betekenden deze zes maanden een twintigste van zijn leven, het wachten werd een eeuwigheid.

De sollicitatiebrief moest met de hand worden geschreven. Er waren allicht op de personeelsdienst nog grafologen aan het werk die de karakter-

eigenschappen van de kandidaten onder de loep namen. Er moest ook een korte cv worden toegevoegd. Als pas afgestudeerde stelde dat Bertrand voor niet al te veel problemen. Het Lycée Saint André en de Université de Lorraine hadden een goede reputatie en hij was ervan overtuigd dat dit ook in de kelder van Duitsland geweten was. Zijn opleiding paste als gegoten in de advertentie en zijn kennis van het Duits en het Frans waren uitstekend. Al goed dat de advertentie geen gewag maakte van de kennis van het Bayrisch, want dan kon hij het wel schudden. Hij zoog zijn Sheaffer vulpen vol met helderblauwe Pelikan inkt en zette zich aan het schrijven. Dit zou snel gaan want hij had de brief al veertien keer geschreven, herschreven en nog eens herschreven om er zeker van te zijn dat ze, gezien de specificiteit van de job, hem op geen enkele taalfout konden betrappen. Het was dus enkel een kwestie van overschrijven wat normaliter niet veel tijd vraagt. Toch ging het traag want elke letter werd nog even op haar juistheid gecontroleerd en hij wist ten stelligste dat zijn geschrift ook op schoonheid zou worden beoordeeld. Hij voelde de onderzoekende blik van de grafologen die over zijn schouder meekeken, waardoor hij soms verkrampte en twijfelde want hij kende de wetten van dit vak niet. Na veel zwoegen lag de brief in al zijn glorie op de schrijftafel te pronken. Hij vouwde hem volgens de regels nauwkeurig dicht, stak hem in een langwerpige envelop, maakte de Arabische gom vochtig met zijn tong, plooidde de opstaande driehoek voorzichtig om en wreef de envelop dicht. Hij voorzag hem van de nodige postzegels, die hij daags voordien op het postkantoor had opgehaald en spoedde zich naar de brievenbus om de hoek waarin de brief verdween die pas zou geopend worden na een verre reis zuidwaarts.

Omdat de gezochte taalkundespecialist zou ingeschakeld worden bij de ontwikkeling van het taalpaar Duits-Frans, had de Personalabteilung onmiddellijk al haar pijlen gericht op de vredige Elzas. De campagne was kort maar krachtig. Er was geen enkele krant of magazine in de streek die niet had geprofiteerd van de grote, kleurrijke, zichtbare maar dure advertentie. Frau Herberich die verantwoordelijk was voor de aanwerving, had enigszins verwacht dat de respons niet overdonderend zou zijn, maar dat er maar één enkele, eenzame brief in de blauwe bak naast haar bureau zou liggen, was voor haar een diepe ontgoocheling. In haar agenda waren voor

de twee komende weken alle dagen van linksboven naar rechtsonder voorzien van een vette streep met daarboven, in de haast geschreven, het woord METAL. Zij had ernaar uitgekeken om sollicitatiegesprekken te voeren met mensen van haar slag. Zij was immers filosofe van opleiding en zij had na een lange periode van werkloosheid enkele vakken psychologie in het avondonderwijs gevolgd, om dan, na wat omzwervingen bij kleine bedrijfjes, in Neuperlach bij Siemens terecht te komen. Gedurende al die jaren waren het vooral ingenieurs, technenuten en informatici die hun ziel aan haar moesten prijsgeven. Het was een routine geworden, niet zozeer omdat ze meer en meer bedreven werd, maar ook omdat ze vond dat de passanten meer en meer op elkaar begonnen te lijken. Toen ze zeker was dat de eenzame brief eenzaam zou blijven, opende zij hem zoals het betaamt met een voorzichtige op- en neergaande beweging, vouwde de ingesloten brief open en begon te lezen. Het was haar reeds opgevallen, terwijl de brief nog in de blauwe bak lag te vereenzamen, dat de naam Siemens met adres Otto-Hahn-Ring 6 Neuperlach 81739 op een veel edelere manier geschreven was dan het snelle gekribbel dat ze standaard in de bus kreeg. Deze brief had iets persoonlijks en het was de eerste keer dat ze het gevoel had dat Siemens meer was dan zo maar een bedrijf. Ze besloot dat verdere doorlichting niet nodig was en belde hem op om het heuglijke nieuws van aanvaarding mede te delen, zonder ook de mogelijkheid in overweging te nemen dat hij misschien zelf nog vragen had alvorens tot aanvaarden over te gaan.

Bertrand had gehuild aan de telefoon, van geluk en vooral van ongeloof: hoe was het mogelijk dat een pas afgestudeerde jongen uit de Elzas gekozen werd uit tientallen kandidaten komende van geheel Duitsland en misschien ook van daarbuiten om voor Siemens te werken in een grootstad als München?

Hij heeft voor de eerste maand een kleine hotelkamer gehuurd om van daaruit uit te kijken naar een vaste verblijfplaats, niet al te groot maar gerieflijk en ook niet te ver van Neuperlach. Hij is vroeg opgestaan om zich te wassen en zich aan te kleden. Voor de gelegenheid draagt hij een onopvallende grijze terlenka broek, een ietwat gewaagder licht groen hemd met daarover een blauw colbert waarvan de zakken afgeboord zijn met

smalle beige biesjes, passend bij zijn bruine mocassins. Een das draagt hij niet omdat hij vindt dat dit voorbehouden is aan de leidinggevenden en aan de mensen van de verkoopafdeling. Hij eet snel de broodjes belegd met kaas op die hij de avond voordien in Hauptbahnhof heeft gekocht, waar hij met de rechtstreekse trein vanuit Straatsburg was toegekomen, sjouwend met twee grote bolstaande valiezen en zijn boekentas. Hij heeft al de tijd om op een rustige manier naar de halte Giesing te stappen die op driehonderd meter van zijn hotelkamer ligt en twee haltes verwijderd is van Neuperlach. Onderweg koopt hij een krant en beseft dat hij voor lange tijd de *DNA*, *Dernières Nouvelles d'Alsace*, zal moeten missen. In zijn boekentas zit enkel een kleine aktentas, met daarin een blocnote en twee balpennen en niet te vergeten zijn onafscheidelijke agenda. De Sheaffer vulpen heeft hij in de hotelkamer gelaten omdat Frau Herberich hem heeft laten weten dat de officiële aanstelling en de ondertekening van het contract pas twee dagen later zal plaatsvinden. De luttele tien minuten op de trein gebruikt hij om vluchtig door de krant te bladeren en de koppen te laten voorbijglijden, die hem onmiddellijk weer ontsnappen omdat de droom stilaan waarheid wordt en zijn gedachten wegsmelten in de droom. Hij kijkt door het raam en ziet in de verte een immens groot bedrijvencomplex oprijzen en alsmaar groter worden tot de grootheid die het is. Het is een stad van witte gebouwen waarop brede banden in rood, geel en blauw zijn aangebracht om de kilheid ervan te doorbreken. Het is alsof de gebouwen zijn opgetrokken uit legostenen, met treinen aangevoerd vanuit het verre Billund. De architect had zijn vak al spelenderwijze geleerd en had besloten om zijn eigen stijl – waarvoor hij vroeger door zijn moeder en vooral zijn grotere zus werd geprezen – te behouden. Deze stad waar technologie wordt bedreven wordt dan ook Legoland genoemd, niet alleen in de directe omgeving maar ook in de binnenstad van München die op twintig minuten sporen te bereiken is. De banden in het blauw moeten vooral de witte geblokte letters van gelijke hoogte laten schitteren: SIEMENS.

De trein stopt, hij steekt zijn krant in zijn boekentas en loopt als een robot te midden van een leger technuten mee Fantasia-land tegemoet.

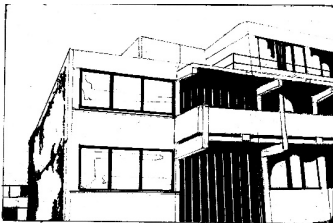
Aan de ingang slaat een hefboom op en neer om de lange rij wachtende auto's binnen te laten. De rijen voetgangers versmallen tot drie parallelle lijnen die uitmonden in deurtjes die openzwaaien nadat ze hun personeelskaart in de gleuf van het bakje hebben gestoken dat op een paal ernaast is bevestigd, een wonderbaarlijke technologie waarop ze in de Elzas nog

eventjes zullen moeten wachten en aldus nog zullen moeten blijven leven met prikklokken en kartonnen kaartjes. Hij verlaat de mensenstroom en gaat naar het kleine gebouwtje rechts waarin een groot venster zit waarachter een heer die de hemelpoort moet bewaken zijn krant leest. In zijn donkergrijze stoffen kepie is in duidelijke witte letters de naam SIEMENS verwerkt waardoor Bertrand enigszins gerustgesteld wordt dat hij aan het juiste adres is. De man legt voorzichtig zijn krant neer waarvan het kruiswoordraadsel al is ingevuld en schuift het venster opzij. Er ontspint zich een brede glimlach tegelijk met een woordenvloed die door Bertrand als een vraag wordt ingeschat. Hij voelt zich als een ontdekkingsreiziger die plots oog in oog komt te staan met een inboorling, met dat verschil dat hij er niet op voorbereid is dat de inboorling zich een andere taal dan het Duits heeft eigen gemaakt. Bertrand staart verbouwereerd naar de man die zich onmiddellijk corrigeert: “Waarmee kan ik U van dienst zijn?” Bertrand legt uit dat het zijn eerste werkdag is, dist zijn agenda op en legt die geopend op de bladzijde waar geschreven staat: *Herr Heinrich Stabel, Gebäude 53, Zimmer 3.411*. De man keert zich een kwartdraai om en schuift met de muis de rechterbalk omlaag tot ergens in het midden van de letter S in de namenlijst op het scherm van de monitor die ondergronds verbonden is met het krachtige rekencentrum gelegen in het hoofdkwartier aan de Otto-Hahn-Ring. Hij neemt vervolgens de hoorn van de telefoon die naast de monitor staat en draait behoedzaam het nummer dat hij hierop afleest. Er volgt een kort gesprek waaruit Bertrand niets kan opmaken maar hij stelt zich voor dat Herr Stabel aan de andere kant van de lijn zit, met een kopje koffie, vol vertrouwen in de komende werkdag. De man legt de hoorn neer en bevestigt dat hij verwacht wordt in Gebäude 53, Zimmer 3.411. De man schuift vervolgens een plannetje voor Bertrands neus waarop hij een vloeiende, slingerende pijl schildert beginnend bij het gebouwtje waar hij staat en eindigend bij gebouw 53. Bertrand neemt het gebouwschema ter hand, dankt de man met een vriendelijke glimlach en gaat door het poortje, dat door de man met een druk op de knop wordt geopend, het hemelrijk binnen.

2. Der Pate

Heinrich Stabel werkt al acht jaar bij Siemens als informaticus. Een jaar geleden heeft hij de overstap gemaakt van de afdeling Planungssysteme naar de afdeling Übersetzungssysteme die pas opgericht is en geleid wordt door Herr Professor Dr. Thomas Heider. Hij heeft de overstap niet gemaakt omdat hij het werk aldaar beu was of omdat hij in onmin raakte met zijn oversten of collega's, nee, hij is er altijd gelukkig geweest. Er is geen enkele dag geweest dat hij met tegenzin op het perron van lijn S8 heeft gestaan, zelfs al was het werk enigszins eentonig geworden en al waren er geen concrete doelstellingen meer die een mens nodig heeft om het leven boeiend en draaglijk te houden. Voor hem is zijn job niet zo belangrijk. Hij heeft een vrouw en twee kinderen maar ook bij hen legt hij geen doelstellingen. Doelstellingen leiden alleen maar naar meer werk en frustraties wanneer men merkt dat ze niet gehaald kunnen worden. Hij is eerder een man van verwachtingen. Verwachtingen heb je niet in de hand, zij hangen af van de doelstellingen van anderen. Daarom wordt zijn leven voor het grootste deel bepaald door Fussball-Club Bayern München, der Rekordmeister, gesticht op 27 februari 1900 in Café Gisela aan de Fürstenstrasse 2 als tegenhanger voor de Wereldtentoonstelling in Parijs.

Hij heeft sinds hij zes jaar oud was nog geen enkele thuismatch gemist. Nu woont hij met zijn gezin in een ruim appartement in een nogal ingewikkeld geconstrueerd wooncomplex, gelegen aan de Connollystrasse waar zich in 1972 een deel van het Olympisch dorp bevond. Het dorp werd volledig omgevormd tot een aantrekkelijke plek waar het aangenaam

vertoeven is. Enkel Blok 31 is in zijn oorspronkelijke vorm bewaard gebleven, Blok 31 waarop in 1972 alle ogen van de wereld gericht waren, Blok 31 waar de Israëliëse ploeg gekazerneerd lag, Blok 31 waar in de vroege ochtend van 5 september 1972 acht leden van de Palestijnse terreurbeweging Zwarte September binnenvielen, Blok 31 waar om vijf over vijf de deur van flat 3 openging waarna Walther Tröger, de burgemeester van het Olympisch dorp, en Hans-Dietrich Gensher, de minister van buitenlandse zaken, het pand betraden:

Gewichtheffer Yossef Romano ligt in een plas bloed, vermoord toen hij zich verzette, evenals Moshe Weinberg, de coach van het worstelaarsteam. De stank is ondraaglijk. Bij het raam zit worstelscheidsrechter Yosse Gutfreund vastgebonden op een stoel en op twee bedden zitten de acht andere gijzelaars, ook vastgebonden. Alle negen kijken ze met een mengeling van hoop en vrees naar de binnentredende onderhandelaars. Na overleg gaan de gijzelaars akkoord om samen met de gijzelnemers aan boord te gaan van een vliegtuig naar Caïro, mits hun veiligheid gegarandeerd kan worden, niet wetende dat dit hun dood zou betekenen. Dan worden Genscher en Tröger naar buiten gewerkt. Genscher is geschokt. “Ze menen het echt”, zegt hij tegen zijn medewerkers. Aan politiecommandant Manfred Schreiber verklaren ze dat ze vijf terroristen telden in het appartement, wat niet klopt want het zijn er acht. Wanneer de terroristen in een helikopter op de militaire vlieghaven aankomen merken ze dat het een valstrik van de politie is – bij controle van het vliegtuig blijken er geen piloten in te zitten – en dat het dus niet de bedoeling is hen te laten gaan. De politie opent het vuur waarop ook de gijzelnemers het vuur openen. Zij schieten op de gijzelaars en gooien tevens een handgranaat in de helikopter waarin deze zich nog bevinden. Alle gijzelaars komen om, alsook vijf terroristen.

Blok 31 ligt diep verscholen in het wooncomplex en men kan zich afvragen hoe Luttf Afif, alias Issa, de leider van de aanslag, de man in safaripak, deze verborgen plek heeft kunnen vinden. Later is men te weten gekomen dat hij samen met enkele van zijn kornuiten zou hebben meegewerkt aan de bouw van het Olympisch dorp en er ook werkte. Er hangt een gedenksteen aan het gebouw met de namen van alle Israëli die tijdens de aanslag zijn omgekomen, netjes verdeeld in twee kolommen: aan de linkerkant hun namen in Latijns alfabet met rechts ervan in het Hebreeuws de naam van hun ziel. Heinrich komt er dagelijks voorbij, soms zelfs meerdere malen per dag. Hij zal altijd en immer en telkens weer zijn hoofd een beetje draaien en dan lichtjes knikken om hen een groet te brengen.

Zeggen dat Heinrich Stabel een voetbalfan is zou een sterke onderschatting zijn. Voetbalfanaat zou al beter zijn maar dat schiet in betekenis nog te kort aan wat hij belichaamde. Voor Heinrich bestaat er namelijk maar één elftal dat die naam waardig is binnen de verheven sport die ‘voetbal’ heet. Alle andere teams beschouwt hij als verzamelingen

mannen in korte broek en hoge kousen die er genoeg in scheppen om tegen iets te trappen dat bal heet maar dat even goed een drankblik had kunnen zijn. Kort en bondig uitgedrukt: een ‘stelletje potjesstampers’. Hij vindt het dan ook heel jammer dat in de reglementen van de DFB, Deutscher Fussball-Bund, op een axiomatische wijze wordt gesteld dat voetbal met twee teams moet worden gespeeld waardoor op regelmatige tijdstippen een verzameling potjesstampers het heilige grasveld van de Olympia komt besmeuren. Er is zelfs een ploeg, met de verschrikkelijke naam TSV 1860 München, die het heeft aangedurfd haar clublokaal in de schaduw ervan te bouwen. Het kan toch niet dat godheden als Michael Rummenige, Jean-Marie Pfaff, Lothar Mattäus of Dieter Hoeness hun welverdiende goddelijke zondagsrust moeten prijsgeven om uit de Olympia neder te dalen en door de DFB verplicht worden om onkundige amateurs even het gevoel te geven dat ze erbij horen. Heinrich zal zulk evenement desondanks nooit overslaan omdat dit de enige manier is om zijn goden aan het werk te zien. Het doet hem ook heel veel deugd dat de DFB na veel gehacketak uiteindelijk Franz Beckenbauer, Der Kaiser, ‘het’ boegbeeld van Fussball-Club Bayern München, gevraagd heeft om leiding te geven aan ‘die Mannschaft’, de nationale ploeg van Duitsland, ook wel eens *Die Adler* genoemd. Der Kaiser is geboren in 1945 en wordt veelzeggend de Redder van het Vaderland genoemd, waarmee men insinueert dat enige tussenkomst van Hogerhand niet uitgesloten is. Heinrich is er zeker van dat Der Franz snel een droomteam zal samenstellen en de potjesstampers zal vervangen door mannen die het spel wel beheersen.

Zoals reeds aangegeven is het appartement aan de Connollystrasse groot genoeg om met een gezin met twee kinderen te leven. Heinrich kan er zelfs een aparte, weliswaar kleine kamer op na houden waar hij zijn godsdienst kan beleven, zijn goden kan eren en waar hij vooral tot rust kan komen. Men kan hem meestal dan ook daar vinden want televisiekijken, met uitzondering van de uitwedstrijden van FC Bayern München, of een boek lezen interesseert hem niet. Met zijn vrouw Aneta leeft hij in totale harmonie, wat betekent dat ze nagenoeg nooit met elkaar praten, daar heeft geen van beiden behoefte aan. Hun communicatie wordt beperkt tot de zeldzame momenten van simultaan gevoel: het uitwisselen van een glimlach, het lichtjes aanraken met de hand, soms ook samen een traantje verpinken. De communicatie met de kinderen verloopt net zo. Wanneer er bij een van de kinderen een probleem opduikt dat moet worden uitgepraat, wat slechts uitzonderlijk

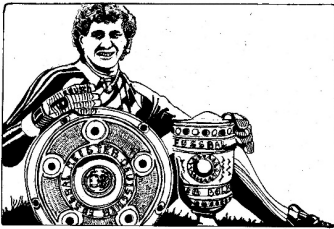
gebeurt, dan neemt Aneta die taak op zich, als vanzelfsprekend, zonder enige verwachting naar hem toe. Zijn kamer is ingericht als een kleine kapel. Aan de muur hangt een grote foto, een uitvergroting van een Panini-beeldje met een recente foto van het team waar hij zo naar opkijkt: de ploeg, zijn ploeg, in twee rijen opgesteld op het grasveld met in de achtergrond de tribune waar hij meestal pleegt te zitten. Op de onderste rij zie je de spelers die de voorhoede uitmaken, gezeten op een stoel, de benen uit elkaar, de voeten als een trechter naar binnen gekeerd, de armen gekruist op elkaar en om de mond een bescheiden, zuinige glimlach. Op de bovenste rij poseren de spelers die de achterhoede uitmaken, staande met de armen op de rug en een stoere grijns op hun gelaat. Aan de linkerkant van de bovenste rij staat de trainer, in trainingskostuum zoals het hoort, Udo Latec, en aan de rechterkant van de bovenste rij staat de doelman, de keeper, Jean-Marie Pfaff. Jean-Marie heeft de instructies van de fotograaf wellicht niet goed begrepen want in schril contrast met alle anderen, die eruitzien alsof ze gemaakt zijn van koper en staal, lijkt hij van suiker, stralend van geluk met een brede lach en maagdelijk witte tanden die schitteren in de zon. Pal in het midden, vlak voor de voeten van de diepe spits, ligt het voorwerp waar het allemaal om draait: een bolronnd ding, gevormd door aan elkaar gestikte lederen pentagonen.

Er staat ook een schrijftafeltje waar hij amper gaat aanzitten om te schrijven, maar waarop hij zorgvuldig krantenfoto's uitknijpt die hij achteraan voorzichtig met lichte tikken van de nodige lijm voorziet om ze dan zacht maar zorgvuldig wrijvend in een album te plakken. Onder de prenten noteert hij telkens de plaats en de datum van het gebeuren, de namen van de figuren erop vindt hij niet nodig om te vermelden. Waarom zou hij? Hun namen zijn immers voor eeuwig in zijn geheugen gegrift, zelfs al hun voornamen en bijnamen zoals die van Karl-Heinz Rummenige, *Der Kalle*. De albums liggen chronologisch opgestapeld onderaan in de hoge vitrinekast aan de andere kant van het kamertje. Boven in de vitrinekast staan, goed zichtbaar, de relikwieën die hij koestert: op het bovenste schap de rood en wit gestreepte sjaal en de bijhorende muts. Op de lade daaronder de grote koperen toeter die hij wekelijks opblinkt met een zachte droge katoenen doek doordrongen met welriekende Brasso. Hij heeft de grote pot nog van zijn grootmoeder geërfd waardoor deze terecht een plaats kreeg naast de toeter in de vitrinekast, als dierbaar relikwie van de overledene. Hij heeft de toeter enkele jaren geleden op de Riesenflohmkt gekocht die elk jaar op de Theresienwiese wordt georganiseerd tijdens het Münchener

Frühlingsfest dat in de wandelgangen ook wel eens het kleine Oktoberfest wordt genoemd. Uren heeft hij gewerkt en gezwoegd om de vuile harde vlekken te verwijderen die de tand des tijds had aangebracht, om hem opnieuw de glorie te geven die hij oorspronkelijk uitstraalde. Eerst had hij het geprobeerd met een vochtig doekje waarop hij de as van sigaretten had gestrooid – hij had deze tip gehaald uit het boekje *Grossmutter's Geheimnisse* dat hij van zijn moeder had meegekregen – maar dat werkte niet. Daarna had hij het geprobeerd met een doekje gedrenkt in een papje van azijn, tafelzout en maïsmeel – een recept dat hij eveneens gehaald had uit hetzelfde boekje, een aantal bladzijdes verder – en dat had wel gewerkt.

Boven het schrijftafeltje hangt een grote poster van zijn grote held: Jean-Marie Pfaff, *El Sympatico*. Vanaf de dag van zijn aankomst in München in 1982 is deze zijn voorbeeld geweest. Hij daalde af uit de hemel en streek als een Messias neer tussen de mensen. Hij heeft het lichaam van een god en met zijn mooie blonde krullen lijkt hij door Michelangelo Buonarroti te zijn

uitgehouden uit het marmer van Carrara. Het kan niet anders of deze mens strookt met het model zoals Hij het zich bij de Schepping voorstelde, naar Zijn beeld en gelijkenis.

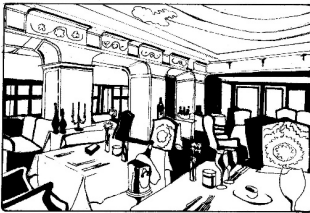

Jean-Marie groeide op in een katholiek gezin van twaalf kinderen, in een woonwagen, ergens overal in Vlaanderen. Hij

trachtte altijd een goed mens te zijn en voor iedereen respect te tonen zoals hij het, naar eigen zeggen, van thuis uit geleerd had.

Op een ochtend – ze zitten aan de ontbijttafel – vraagt Aneta op een quasinonchalante manier aan Heinrich wat hij graag zou krijgen voor zijn verjaardag die er zit aan te komen. Er ontsnapt hem een zucht. Dan kijkt hij hulp zoekend naar het plafond, alsof het antwoord uit de hemel zal komen. Hij lijkt compleet verrast want verjaardagen worden in het gezin nooit gevierd, laat staan dat er cadeautjes worden uitgedeeld. Het kon wel eens gebeuren dat iemand bij gelegenheid plots een verjaardag te binnen schoot en dan tussen de soep en de patatten de alom bekende hymne *Happy Birthday To You* begon te zingen, waarna iedereen inviel want de tekst is gemakkelijk te onthouden, maar dat was een zeldzaamheid. Verjaardagen werden ook niet vermeld op de kalender die op de binnenkant van de deur

van het toilet was geduimspijkerd. En dan nu plots die vraag van Aneta, die nooit een vraag stelt en hem daarmee van de wijs brengt. Hij haalt zijn blik van het plafond weer naar beneden en slaakt opnieuw een diepe zucht. Doch ditmaal, hij kan het niet helpen, verschijnt er een bijna niet te verhullen zweem van triomf om zijn mond. Want eigenlijk, dat moet hij eerlijkheidshalve en niet zonder enige schaamte toegeven, weet hij al lang wat hij heel graag zou willen maar hij kan toch niet doen alsof hij al jaren op deze vraag zit te wachten. Na nogmaals een zucht begint hij aarzelend: “Weet je wat ik graag eens zou doen? ... Neen? ... Ik zou eens graag met jou, wij met ons tweetjes, gaan eten in het restaurant van meesterkok Schuhbeck.”

Alfons Schuhbeck, geboren Alfons Karg, wordt in Duitsland gerekend tot de elite van de gastronomie. Hij heeft een restaurant genaamd ‘Schuhbecks, in den Südtiroler Stuben’ gelegen aan Platzl 6+8, 80331 in München. Aan de binnenkant straalt het een bombastische, eerder kitscherige atmosfeer uit die verdacht veel doet denken aan het interieur van het Caesars Palace in Las Vegas – waar Alfons zo te zien zijn mosterd haalde – dat bij de Amerikanen zeer in de smaak valt. Tegelijk behoudt het een zweem van de verhevenheid die refereert naar het paleis waardoor het geïnspireerd werd. Ook al is de uitstraling vals, toch voelen de vedettes van Bayern München zich hier kind aan huis. Ze komen op geregelde tijdstippen met vrouw en aanverwanten hun zuur verdiende Marken bij Alfons inruilen voor een exquisite maaltijd, passend voorzien van wijn en bier. Ze kennen Alfons goed want als ze buitenshuis spelen gaat hij steevast mee als cateraar om hen te voorzien van *Tagliatelle Lombardia*, *Mezze Penne alla Napoletana*, *Fettucine met Verse Eieren*, noem maar op, netjes afgewogen door de diëtist van dienst. Wanneer de grootheden van het voetbal in zijn walhalla vertoeven geeft de diëtist niet thuis en kunnen ze eten en drinken à volonté. Voor iedereen in de stad is dit een publiek geheim, behalve voor Aneta die, diep ontroerd, het voorstel van Heinrich beschouwt als een geschenk aan haar, als uitdrukking van zijn liefde.

Het is op een maandagavond in september als Heinrich en Aneta op het perron van de ondergrondse halte Olympiazentrum de U-bahn richting binnenstad nemen. Voor de gelegenheid hebben ze zich feestelijk uitgedost, hij in een keurige Trachtenjanker, zij gesnoerd in een kleurige Dirndl. Daags voordien nog heeft hij de jongens aan het werk gezien tegen FC Schalke 04, een goede middenmoter in de Bundesliga. Hij heeft een vaste plaats op de tribune, ergens in het midden van blok M2, van waaruit hij uitzicht heeft over het gehele speelveld. Alhoewel hij lid is had hij ervoor gekozen om niet tussen de luidruchtige, soms agressieve harde kern van de supportersclub te gaan zitten, omdat hij vooral wou genieten van het hogere spel en met volle concentratie de strategische lijnen wilde volgen die de trainer had uitgestippeld. Hij was dan ook de enige in blok M2 die een toeter bij zich had waaruit hij geregeld, wanneer het spel stillag, een schelle luide toon tevoorschijn toverde. De match was rustig verlopen. De jongens hadden zich niet al te moe hoeven maken en hadden op een gezapige manier de match gecontroleerd. Jean-Marie had over de gehele spelperiode maar tweemaal zijn kunde moeten etaleren, één keer bij een harde strakke schuiver in de linker doelhoek, een andere keer bij een mooie indraaiende bal afgeschoten vanaf de cornerstip door potjesstamper nummer 10. Bayern scoorde eenmaal vlak voor de rust en dat bleek voldoende te zijn. Hans-Dieter Flick, net overgekomen van SV Sandhausen, had op de rechterflank met een listig hakje Sören Lerby, *Der Schatten*, van het leder bediend. Die toverde op zijn beurt een majestueus hoge, lange en snelle bal uit zijn hoed die *Der Kalle* aan de overkant bereikte. Deze was om de buitenspelval te vermijden tot achter de rug van de achterlinië doorgelopen zodat hij geheel vrij stond om tot de volgende, briljante actie over te gaan.

Heinrich had zich al vele malen het hoofd gebroken over de vraag of een lange hoge bal wel traag of snel kon gaan. Ook Reinhold Beckmann, de televisiecommentator bij ARD, had het meermaals over een boogbal die te traag of te snel viel. Telkens gaf zo'n opmerking bij Heinrich aanleiding tot een diep gepeins. Hoe kan een bal die van een bepaalde hoogte valt dan eens te traag dan weer te snel zijn? Op een dag, na een op televisie uitgezonden match, kroop hij eens de zolder op om er het *Handboek der Mechanica* van Marcello Alonso en Edward J. Finn op te vissen dat hij op de hogeschool had gebruikt. Op bladzijde 27 en 28 stond de kogelbaan volledig beschreven en uitgewerkt, leidend tot de formules die met een vette felgele fluostift was gemarkeerd. Hij had de paragraaf ettelijke malen doorgenomen en telkens

weer was hij tot dezelfde conclusie gekomen: de verticale snelheid van een neerkomende kogel, afgeschoten op een afstand a en komende van hoogte h is altijd dezelfde. En toch had ook hij het gevoel dat, wanneer *Der Kalle* de bal trapte, die sneller viel dan wanneer *Der Schatten* die trapte. Hij kon dan ook niet anders dan concluderen dat de basiswetten van de mechanica, opgesteld door Sir Isaac Newton gezeten in een boomgaard vol met appelbomen, niet golden voor het voetbal, waardoor nogmaals bewezen werd dat God de schoonheid kon bevorderen door het maken van uitzonderingen. Soit. *Der Kalle* had de bal op meesterlijke wijze met de rechterwreef opgevangen en deze schuin rechts naar achteren in de looplijn van Ludwig Kögl geschoven, die het leer vervolgens, zijn naam waardig, keihard in de rechterbovenhoek van het doel deed verdwijnen. De keeper van de potjesstampers stond erbij en keek ernaar. Er weerklonk een lang geschetter in blok M2 van de tribune.

Gedurende al die tijd heeft Heinrich op het uitgeklapte zitje van de trein, starend naar dat onbepaald punt aan de overkant, het prachtige doelpunt in gedachte overgedaan tot een tikje op zijn schouder hem wakker schudt met de boodschap: “De volgende halte is Isartor. Daar moeten we uitstappen.” Bij de aanblik van ‘Schuhbecks in den Südtiroler Stuben’ voelen ze beiden dat ze een tempel gaan betreden waar ze de regels van eerbied en fatsoen in acht moeten nemen die deze van het dagelijkse leven ver overstijgen. Heinrich opent de deur en laat Aneta hoffelijk voorgaan waarna hijzelf het heiligdom binnentreedt. Er is nog niet veel volk. Hij kijkt even vluchtig rond, speurend naar een gezicht dat in zijn album prijkt, maar vindt er voorlopig geen. In de hoek achter de Dorische zuil rechts herkent hij wel Hans Rauchsteiner, de bekende sportfotograaf die sinds drie jaar ook werkt voor het clubblad. Zijn echtgenote, dat vermoedt Heinrich, zit met de rug naar hem gekeerd en onttrekt hem enigszins het zicht op de fotograaf die hij voor het eerst in levenden lijve ziet. De meeste foto’s in zijn album dragen de handtekening van Rauchsteiner en even flitst het door zijn hoofd om een ‘echte’ handtekening te vragen, maar hij doet het niet en hij vervolgt zijn weg naar de discrete balie waar een man in jacket staat te wachten om de gasten te ontvangen. “Stabel, twee personen”, zegt Heinrich op een afgemeten toon. De man zet zijn lorgnet op de neus, bekijkt het opengeslagen boek dat voor hem ligt, en zegt vervolgens: “Wil U mij volgen alstublieft.” Hij leidt het paar naar een tafeltje aan de zijkant, halverwege het

etablissement. “Neemt U plaats, de ober komt zo”, zegt hij nog en maakt een hoofse buiging. Het tafeltje is gedekt voor twee personen met tegenover elkaar op een wit damasten tafelkleed, naast een dito opgerold servet, een groot en een klein bord van Scheltzer porselein en een zilveren bestek dat op nauwkeurig afgemeten afstand naast de borden is gelegd. Tegen de wand schemert vol romantiek een zacht tafellampje met een gebloemd kapje met franjes. Zij kijken elkaar stilzwijgend in de ogen en er verschijnt bij beiden een gelukzalige glimlach op het gelaat.

Er komt een heer op glimmende lakschoenen en met een even glimmend achterovergekamd kapsel op het tafeltje toegestapt. Boven zijn zwarte broek, met een grijs biesje langs de zijkanten, draagt hij een smetteloos wit gesteven hemd met fonkelende manchetknopen aan de mouwboorden en daarboven een spannend zwartleren gilet. Een roodfluwelen strikje rond de halsboord zorgt voor de perfecte finishing touch die zijn verschijning onberispelijk maakt zoals het een ober van zo’n etablissement past. Onder de rechterarm houdt hij twee lederen mappen. Hij biedt ze de gasten aan terwijl hij zich met een ongedwongen vriendelijkheid aan hen voorstelt: “Goede avond, mijn naam is Alexander. Ik zal vanavond uw gastheer zijn. Mag ik u het speciale menu van vandaag aanbevelen? Als voorgerecht serveren we ...” Dan volgt een arsenaal aan culinaire termen en een klankwaterval aan buitenaardse heerlijkheden, waarvan de betekenis hen helaas ontgaat. Ze zijn te zeer onder de indruk van de wonderbaarlijke ervaring van het moment om de ober te stoppen. Als de ober klaar is met zijn act kunnen ze alleen maar verlegen knikken. Wanneer hij daarna vraagt of ze plat of bruisend water verkiezen bij het eten, staan ze weer met beide benen op de grond. Dat hebben ze wel begrepen. Ze vouwen de map open. Weer komt het kleurige boeket van onbekende dus onbeminde gerechten tevoorschijn die smeken om nadere toelichting. Bij elke lijn die ze samen lezen overleggen ze om te ontdekken of de ene iets meer weet dan de andere maar in de meeste gevallen is dat niets.

De man komt na enkele minuten terug en vraagt of ze hun keuze hebben gemaakt. Ze kijken hem aan met een angstige blik. Ze mogen zich nu niet laten kennen, hun avond niet laten vergallen, maar hoe moeten ze in ‘s hemelsnaam een keuze maken tussen gerechten waarvan ze de naam, de herkomst, de kleur noch de smaak kennen. Als je zou antwoorden ‘neem de donkergroene maar’ dan zou dit toch belachelijk overkomen, niet? Aneta